Finansijska podrška IRF-a za 2013. godinu

Investiciono-razvojni fond
Crne Gore A.D.

Januar, 2013. godine

S A D R Ž A J :

U V O D 3
OPŠTA NAČELA 4
1. KREDITNO-GARANTNE LINIJE INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE 5
1.1. Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka 5
1.2. Direktni kreditni aranžmani 8
1.3. Garancije 14
2. FAKTORING 15
3. FINANSIRANJE INFRASTRUKTURNIH, EKOLOŠKIH PROJEKATA I PROJEKATA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE 16

U V O D

Osnovu za pisanje ovog dokumenta čine strateška dokumenta za 2013. godinu, Godišnji plan rada i Finansijski plan za 2013. godinu Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore kao i kreditni aranžman koji se realizuje sa Evropskom investicionom bankom. Pored ostalih aktivnosti Godišnjim planom rada definisan je okvir za nastavak investicione aktivnosti IRF-a. Pomenuti okvir za nastavak implementacije finansijskih mjera podrške određen je kroz:

- Kreditno - garantne linije;
- Faktoring;
- Finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata.

U narednom dijelu definisaće se potencijalni korisnici i konkretni uslovi po pojedinim proizvodima.

OPŠTA NAČELA

Korisnici dugoročnih kredita posredstvom poslovnih banaka i direktnih kreditnih aranžmana ne mogu biti preduzeća koja imaju dospjelih, a neplaćenih poreza (korisnici kredita mogu biti preduzeća koja su sa Poreskom upravom sporazumno riješila pitanje neplaćenih poreskih obaveza).

Aktivni direktni korisnici kredita IRF-a mogu ponovo da apliciraju za dodatna sredstva s tim što će se voditi računa da ukupna izloženost po osnovu kredita i garancija prema jednom klijentu bude u skladu sa njegovim bilansnim pokazateljima, a maksimalno 1.000.000,00 €.

Plasmani koji se budu realizovali po kreditnim linijama definisanim u ovom dokumentu će biti finansirani iz sopstvenih sredstava IRF-a ili iz sredstava Evropske investicione banke. U slučaju da se krediti finansiraju iz sredstava EIB-a, kamata će biti niža za 0,5% u odnosu na kamatu definisanu u daljem tekstu.

Krediti koji budu finansirani po posebnim kreditnim linijama (MIDAS, mladi u biznisu, žene u biznisu) biće finansirani isključivo iz sredstava IRF-a po uslovima definisanim u daljem tekstu.

Finansijska podrška se neće odobravati u sljedeće svrhe:

- Proizvodnja i prodaja vojne opreme ili usluga;
- Učešće u projektima kojima se krše međunarodno priznata prava radnika, uključujući bezbjednost na radu, pravila i procedure u Crnoj Gori;
- Bilo koja aktivnost koja se smatra nezakonitom ili štetnom po okolinu i opasnom za ljudsko zdravlje: Igre na sreću, Duvan, Alkoholna pića (izuzev proizvodnje vina i voćnih rakija);
- Bankarstvo i osiguranje;
- Trgovina, sem u dijelu finansijske podrške putem Faktoring aranžamana i garancija;
- Građevinarstvo (u dijelu izgradnje gotovih stambeno-poslovnih jedinica namijenjenih tržištu);
- Trgovina valutama i hartijama od vrijednosti;
- Nemoralne i nelegalne aktivnosti.

1. KREDITNO-GARANTNE LINIJE INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE

1.1. Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka

Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka će se realizovati po šemi saradnje sa poslovnim bankama. Mogućnost učešća u ovoj kreditnoj liniji imaju sve poslovne banke koje posluju u Crnoj Gori. Pravila koja će važiti u ovoj kreditnoj liniji su:

- Krajnji korisnici: Preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeće u svim oblicima organizovanja koje predviđa Zakon o privrednim društvima kao i lica koja djelatnost obavljaju na način definisan pravilima djelatnosti kojima se bave (zanatlije, poljoprivredni proizvođači, PZU i sl.);
- Mogućnost finansiranja do 100% potrebnih sredstava / mogućnost učešća poslovne banke u finansiranju iz sopstvenih sredstava;
- Maksimalni iznos kredita: 500.000,00€ (trajna obrtna sredstva), odnosno 1.000.000,00€ (investicioni krediti);
- Minimalni iznos kredita IRF-a 10.000,00 €;
- Odbor direktora IRF-a, na predlog Stručne službe donosi odluku o izvoru finansiranja konkretnog projekta;
- Naknada: IRF prema poslovnoj banci ne zaračunava naknadu prilikom inicijalnog odobrenja kredita, dok ista ka krajnjem korisniku zavisi od poslovne politike konkretne banke posrednika. IRF zaračunava naknadu banci prilikom odobrenja reprograma kredita u iznosu od 0,5% na stanje glavnice kredita koji se reprogramira;
- Reprogram: Za slučaj problema u otplati banka može uz prethodnu saglasnost IRF-a izvršiti reprogram kreditnih obaveza krajnjem korisniku najviše 3 puta u toku perioda otplate kredita;
- Rok otplate: do 10 godina uključujući grace perioda od max. 2 godine u zavisnosti od namjene kredita i djelatnosti krajnjeg korisnika;
- Namjena sredstava: 80% kreditnih sredstava IRF-a može se upotrijebiti za nabavku osnovnih sredstava i sitnog inventara, dok najviše 20% sredstava IRF-a može biti upotrijebljeno za obrtna sredstva, izuzev kreditne linije za trajna obrtna sredstva;
- Sredstva obezbjeđenja: mjenice i mjenična ovlašćenja banke.

Model saradnje sa poslovnim bankama podrazumijeva dva tipa kredita i to:

a) Dugoročni investicioni krediti;
b) Krediti za finansiranje trajnih obrtnih sredstava.

a) Dugoročni investicioni krediti

Ovom kreditnom linijom Banka u saradnji sa IRF-om kreditiraće projekte u sljedećim djelatnostima:

- ➔ *Proizvodnja;*
- ➔ *Poljoprivreda i proizvodnja hrane;*

- *Turizam i ugostiteljstvo;*
- *Usluge.*

U narednoj tabeli dati su uslovi kreditiranja u zavisnosti od djelatnosti:

DJELATNOST	IZNOS KREDITA IRF-A	GRACE PERIOD	ROK OTPLATE (NE UKLJUČUJE GRACE PERIOD)	KAMATNA STOPA (OD ČEGA 3% PRIPADA BANCI)
Proizvodne djelatnosti	10.000 € do 1.000.000 €	do 2 godine	do 7 godina	6 % godišnje
Poljoprivreda i proizvodnja hrane	10.000 € do 1.000.000 €	do 2 godine	do 8 godina	6 % godišnje
Turizam i ugostiteljstvo	10.000 € do 1.000.000 €	do 2 godine	do 8 godina	6,5 % godišnje
Usluge[1]	10.000 € do 1.000.000 €	do 1 godine	do 6 godina	6,5 % godišnje

Prilikom određivanja roka otplate i grace perioda vodiće se računa o realnim potrebama biznisa. Ukoliko preduzeće ne želi koristiti grace period, rok otplate se može produžiti za dužinu predviđenog grace perioda.

Kod investicionih kredita koji se realiziju posredstvom i uz garanciju poslovnih banaka, neophodna je sljedeća dokumentacija:

- Investicioni program u skladu sa propisima banke;
- Odluka nadležnog organa banke;
- Rješenje o upisu krajnjeg korisnika u sudski registar, odnosno registar nadležnog opštinskog organa;
- Rješenje o registraciji za PDV ako je krajnji korisnik obveznik PDV-a;
- Potvrda Poreske uprave o izmirenim porezima i doprinosima;
- Bilans stanja, Bilans uspjeha, za posljednje dvije godine ovjeren od strane nadležnog državnog organa;
- Odgovarajući obrazac za posljednji mjesec uplate poreza i doprinosa ovjeren od Poreske uprave – kao dokaz broja zaposlenih radnika;
- Profakture (kopija ili original) za nabavku opreme i sitnog inventara, predračune za izvođenje građevinskih radova, predugovore o kupoprodaji nekretnina (IRF neće prihvatati ponude/predugovore koje su izdate od fizičkih lica (osim kod kupoprodaje nekretnina), ponude/predugovore od povezanih lica kao ni interne fakture). Svu dokumentaciju je potrebno dostaviti na nekom od jezika u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.

[1] Prioriteti prilikom finansiranja usluga će biti projekti iz oblasti primjene novih kompjuterskih tehnologija, zdravstva i edukacije.

b) Krediti za finansiranje trajnih obrtnih sredstava

Trajna obrtna sredstva su sredstva potrebna za finansiranje tekućih (kratkoročnih) obaveza koje nastaju u redovnim poslovnim aktivnostima krajnjeg korisnika kredita, a odnose se na sirovine i materijal, zalihe, ostale proizvodne troškove, potraživanja od kupaca.

Saglasno gore navedenom, sredstva kredita mogu se koristiti:

- za nabavku sirovina, repromaterijala, poluproizvoda, sitnog inventara,
- za režijske troškove.

Sredstva kredita ne mogu se koristiti za:

- za otplatu postojećih kreditnih zaduženja,
- čiste finansijske aktivnosti (npr. kupovina HOV),
- davanje zajmova kupcima ili drugim pravnim i fizičkim licima,
- nabavku osnovnih sredstava.

U narednoj tabeli dati su uslovi kreditiranja po ovoj kreditnoj liniji.

DJELATNOST	IZNOS KREDITA IRF-A	GRACE PERIOD	ROK OTPLATE (NE UKLJUČUJE GRACE PERIOD)	KAMATNA STOPA (OD ČEGA 3% PRIPADA BANCI)
Proizvodnja, poljoprivreda, turizam i ugostiteljstvo i usluge	10.000 € do 500.000 €	do 1 godine	do 5 godina	6,5 % godišnje

Prilikom određivanja roka otplate i grace perioda vodiće se računa o realnim potrebama biznisa. Ukoliko preduzeće ne želi da koristi grace period, rok otplate se može produžiti za dužinu predviđenog grace perioda.

Kod kredita za trajna obrtna sredstva koji se realiziju posredstvom i uz garanciju poslovnih banaka, neophodna je sljedeća dokumentacija:

- Projekcije finansijskih izvještaja za cijeli period otplate kredita;
- Odluka nadležnog organa banke;
- Rješenje o upisu krajnjeg korisnika u sudski registar, odnosno registar nadležnog opštinskog organa;
- Rješenje o registraciji za PDV ako je krajnji korisnik obveznik PDV-a;
- Potvrda Poreske uprave o izmirenim porezima i doprinosima;
- Bilans stanja, Bilans uspjeha, za posljednje dvije godine, ovjeren od strane nadležnog državnog organa;

- Odgovarajući obrazac za posljednji mjesec ovjeren od Poreske uprave – kao dokaz broja zaposlenih radnika;
- Profakture, predugovore (kopija ili original) za nabavku sirovina, repromaterijala, poluproizvoda, sitnog inventara i plaćanje režijskih troškova (IRF neće prihvatati ponude/predugovore koje su izdate od fizičkih lica, ponude/predugovore od povezanih lica, kao ni interne fakture). Svu dokumentaciju je potrebno dostaviti na nekom od jezika u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.

Stručna služba zadržava pravo zahtijevanja dodatne dokumentacije.

1.2. Direktni kreditni aranžmani

- Korisnici: Preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeće u svim oblicima organizovanja koje predviđa Zakon o privrednim društvima kao i lica koja djelatnost obavljaju na način definisan pravilima djelatnosti kojima se bave (zanatlije, poljoprivredni proizvođači, PZU i sl.);
- Mogućnost finansiranja do 50% investicije za kredite za finansiranje investicionih projekata, pri čemu učešće investitora može biti u postojećim i novim osnovnim i obrtnim sredstvima;
- Mogućnost finansiranja do 100% potrebnih sredstava za finansiranje trajnih obrtnih sredstava;
- Ukoliko je korisnik kredita preduzetnik ili registrovani poljoprivredni proizvođač, posljednji anuitet ne može dospijevati nakon navršenih 75 godina starosti nosioca kredita;
- Maksimalni iznos kredita do 1.000.000,00€; u zavisnosti od namjene kredita, djelatnosti korisnika i tipa kreditne linje i to:
    - *Start-up preduzeća* - gdje će maksimalan iznos kredita biti do 50.000,00 € (uz dostavljenu garanciju banke ili jemstvo drugog privrednog subjekta može se odobriti veći iznos u skladu sa bonitetom jemca, ali ne više od maksimalno definisanog iznosa kredita).
    - *Preduzetnika* - gdje će maksimalan iznos sredstava biti do 30.000,00 € (uz dostavljenu garanciju banke ili jemstvo drugog privrednog subjekta može se odobriti veći iznos u skladu sa bonitetom jemca, ali ne više od maksimalno definisanog iznosa kredita).
    - *Poljoprivrednih proizvođača* - gdje će maksimalan iznos kredita biti do 20.000,00€ (uz dostavljenu garanciju banke ili jemstvo drugog privrednog subjekta može se odobriti veći iznos u skladu sa bonitetom jemca, ali ne više od maksimalno definisanog iznosa kredita. Takođe, ukoliko korisnik kredita učestvuje u grant šemama, iznos kredita može biti uvećan za iznos granta koji korisnik kredita treba da uplati IRF-u, kako kreditna zaduženost nakon realizacije granta ne bi prelazila kreditno zaduženje od 20.000,00 €);
    - Kreditna linija za žene u biznisu max do 200.000,00€,
    - Kreditna linija za mlade u biznisu max 50.000,00€,
    - Kreditna linija za finansiranje trajnih obrtnih sredstava max do 500.000,00€.

- Minimalni iznos kredita 10.000,00€ osim za kredite koji se realizuju po MIDAS projektu;
- Namjena sredstava: 80% kreditnih sredstava IRF-a može se upotrijebiti za nabavku osnovnih sredstava i sitnog inventara, dok se najviše 20% sredstava IRF-a može biti upotrijebljeno za obrtna sredstva, izuzev kreditne linije za trajna obrtna sredstva;
- Sredstva obezbjeđenja: Predviđena važećom politikom kolaterala IRF-a.

Iznos kredita za pojedinačnog korisnika zavisiće od potencijala za zaduživanje i kvaliteta kolaterala svakog potencijalnog korisnika kreditnih sredstava.

Kod direktnih kreditnih aranžmana IRF u ponudi ima dvije kreditne linije i to:

a) Kreditna linija za direktno finansiranje investicionih projekata,
b) Kreditna linija za direktno finansiranje trajnih obrtnih sredstva.

U okviru kreditne linije za direktno finansiranje investicionih projekata, IRF za posebne ciljne grupe ima kreirane kreditne linije sa stimulativnim uslovima finansiranja i to:

- Projekat MIDAS koji se realizuje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Kreditna linija za finansiranje projekata u kojima su nosioci žene;
- Kreditna linija za mlade u biznisu (od 21-35 godina).

a) Kreditna linija za direktno kreditiranje investicionih projekata

U narednoj tabeli dati su uslovi kreditiranja po ovoj kreditnoj liniji:

DJELATNOST	IZNOS KREDITA IRF-A	GRACE PERIOD	ROK OTPLATE (NE UKLJUČUJE GRACE PERIOD)	KAMATNA STOPA
Proizvodne djelatnosti	od 10.000€ do 1.000.000 €	do 2 godine	do 7 godina	6 % godišnje
Poljoprivreda i proizvodnja hrane	od 10.000€ do 1.000.000 €	do 2 godine	do 8 godina	6 % godišnje
Turizam i ugostiteljstvo	od 10.000€ do 1.000.000 €	do 2 godine	do 8 godina	6,5 % godišnje
Usluge[2]	od 10.000€ do 1.000.000 €	do 1 godine	do 6 godina	6,5 % godišnje

Ukoliko preduzeće ne želi da koristi grace period, rok otplate se može produžiti za dužinu predviđenog grace perioda.

[2] Prioriteti prilikom finansiranja usluga će biti projekti iz oblasti primjene novih kompjuterskih tehnologija, zdravstva i edukacije.

Prilikom definisanja roka otplate i grace perioda po pojedinačnim kreditima u obzir će se uzeti visina kreditnog zaduženja, kao i potencijal primarnih izvora za povraćaj kredita korisnika kredita.

Kao što je prethodno navedno, posebne kreditne linije u okviru direktnog finansiranja investicionih projekata se odnose na:

1. Projekat MIDAS koji se realizuje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja;
2. Kreditna linija za finansiranje projekata u kojima su nosioci žene;
3. Kreditna linija za mlade u biznisu (od 21 do 35 godina).

Svi plasmani odobreni po osnovu ovih predmetnih linija odobravaju se isključivo iz sredstava IRF-a.

U narednoj tabeli dati su uslovi finansiranja za ove kreditne linije:

KREDITNA LINIJA	IZNOS KREDITA IRF-A	GRACE PERIOD	ROK OTPLATE (NE UKLJUČUJE GRACE PERIOD)	KAMATNA STOPA
MIDAS	do 70.000 €	do 2 godine	do 8 godina	4,5* % godišnje
Žene nosioci	10.000 € - 200.000 €	do 2 godine	do 6 godina	4,5 % godišnje
Mladi u biznisu	10.000 € - 50.000 €	do 2 godine	do 6 godina	4,5 % godišnje

**Kamatna stopa za MIDAS projekte koji se sprovode po trenutno aktuelnom projektu (Prvi javni poziv) će biti kao i do sada tj. 4% na godišnjem nivou. Uslovi navedeni u tabeli se odnose na buduće MIDAS projekte po budućem konkursu.*

Ukoliko korisnik kredita ne želi koristiti grace period rok otplate se može produžiti za dužinu predviđenog grace perioda.

Prilikom definisanja roka otplate i grace perioda po pojedinačnim kreditima u obzir će se uzeti visina kreditnog zaduženja kao i potencijal primarnih izvora za povraćaj kredita korisnika kredita.

MIDAS

Projekat MIDAS se realizuje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja za finansiranje projekata poljoprivrednih proizvođača u Crnoj Gori. Cilj projekta je pružanje bespovratne podrške investicijama u registrovana poljoprivredna gazdinstva u cilju uvođenja i

implementacije mjera ruralnog razvoja, povećanja konkuretnosti na tržištu poljoprivrednih proizvoda, uvođenje i jačanje evropskih standarda hrane.

Korisnici kredita IRF-a:

- Mikro, mala i srednja preduzeća (koja u okviru svojih djelatnosti imaju poljoprivrednu djelatnost) sa maximalnim iznosom kredita do 70.000,00€;
- Registrovani poljoprivredni proizvođači (u skladu sa definicijom registrovanog poljoprivrednog proizvođača iz Operativnog priručnika MIDAS projekta) sa maximalnim iznosom kredita do 40.000,00€.

Dokumentaciona osnova - definisana projektom MIDAS.

Žene u biznisu

IRF će finansirati realizaciju projekata gdje se kao nosilac biznisa javlja pripadnica ženske populacije. Ocjenu prethodnog vršiće Stručna služba IRF-a.

Mladi u biznisu

U okviru projekta Vlade Crne Gore "Računaj na budućnost", IRF će finansirati projekte mladih u biznisu (od 21 do 35 godina), sa ciljem da se podrže obrazovani i nezaposleni mladi ljudi koji žele da pokrenu sopstveni biznis. Pored kreditne linije IRF-a, potencijalnim korisnicima kreditnih sredstava biće na raspolaganju obuka u virtuelnim ili trening preduzećima, kao i profesionalna pomoć u izradi biznis planova. Pomenuta edukacija biće realizovana od strane Direkcije za razvoj MSP.

Jedan od ciljeva projekta je da doprinese većem samozapošljavanju mlade populacije i širenju svijesti o preduzetništvu, kao alternativi prilikom odabira buduće profesije.

Kreditna linija se odnosi samo na početnike u biznisu.

Kod investicionih kredita koji se realiziju direktnim kreditiranjem, neophodna je sljedeća dokumentacija:

- Zahtjev za kredit;
- Investicioni program u skladu sa metodologijom IRF-a;
- Rješenje o upisu krajnjeg korisnika u sudski registar, odnosno registar nadležnog opštinskog organa;
- Rješenje o registraciji za PDV ako je krajnji korisnik obveznik PDV-a;
- Statut i saglasost za RKR;
- Karton deponovanih potpisa;
- Potvrda Poreske uprave o izmirenim porezima i doprinosima;
- Komplet obrazaca za godišnje račune ovjerene od strane nadležnog državnog organa (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Bilans novčanih tokova, Bruto bilans, Analitika kupaca i dobavljača – za posljednje dvije godine), kao i presjek gore navedenih izvještaja za tekuću godinu, izuzev kod klijenata koji nisu u obavezi da sastavljaju finansijske izvještaje;

- Izvještaj revizora za korisnike kredita koji su obveznici revizije po zakonu;
- Odgovarajući obrazac za posljednji mjesec ovjeren od Poreske uprave – kao dokaz broja zaposlenih radnika;
- Predlog instrumenata obezbjeđenja;
- Profakture (kopija ili original) za nabavku opreme i sitnog inventara, predračune za izvođenje građevinskih radova, predugovore o kupoprodaji nekretnina (IRF neće prihvatati ponude/predugovore koje su izdate od fizičkih lica (osim kod kupoprodaje nekretnina), ponude/predugovore od povezanih lica kao ni interne fakture). Svu dokumentaciju je potrebno dostaviti na nekom od jezika u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.

Stručna služba IRF-a zadržava pravo zahtijevanja dodatne dokumentacije. Za sve kredite koji se realizuju po posebnim kreditnim linijama, dokumentaciona osnova zavisi od prirode same kreditne linije i profila potencijlanog korisnika kredita.

b) Kreditna linija za direktno finansiranje trajnih obrtnih sredstava

Trajna obrtna sredstva su sredstva potrebna za finansiranje tekućih (kratkoročnih) obaveza koje nastaju u redovnim poslovnim aktivnostima krajnjeg korisnika kredita, a odnose se na sirovine i materijal, zalihe, ostale proizvodne troškove, potraživanja od kupaca.

Saglasno gore navedenom, sredstva kredita mogu se koristiti:
- za nabakvu sirovina, repromaterijala, poluproizvoda, sitnog inventara;
- za režijske troškove.

Sredstva kredita ne mogu se koristiti za:
- za otplatu postojećih kreditnih zaduženja,
- čiste finansijske aktivnosti (npr. kupovina HOV),
- davanje zajmova kupcima ili drugim pravnim i fizičkim licima,
- nabavku osnovnih sredstava.

U narednoj tabeli dati su uslovi kreditiranja po ovoj kreditnoj liniji.

DJELATNOST	IZNOS KREDITA	GRACE PERIOD	ROK OTPLATE (NE UKLJUČUJE GRACE PERIOD)	KAMATNA STOPA
Proizvodnja, poljoprivreda, turizam i ugostiteljstvo i usluge	10.000 € do 500.000 €	do 1 godine	do 5 godina	6,5 % godišnje

Kod kredita za TOB koji se realiziju direktnim kreditiranjem, neophodna je sljedeća dokumentacija:

- Zahtjev za kredit;
- Projekcije finansijskih izvještaja za cijeli period otplate kredita;
- Rješenje o upisu krajnjeg korisnika u sudski registar, odnosno registar nadležnog opštinskog organa;
- Rješenje o registraciji za PDV ako je krajnji korisnik obveznik PDV-a;
- Karton deponovanih potpisa;
- Statut i saglasost za RKR;
- Potvrda Poreske uprave o izmirenim porezima i doprinosima;
- Komplet obrazaca za godišnje račune ovjerene od strane nadležnog državnog organa (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Bilans novčanih tokova, Bruto bilans, Analitika kupaca i dobavljača – za posljednje dvije godine), kao i presjek gore navedenih izvještaja za tekuću godinu; izuzev kod klijenata koji nijesu u obavezi da sastavljaju finansijske izvještaje;
- Izvještaj revizora za korisnike kredita koji su obveznici revizije po zakonu;
- Odgovarajući obrazac za posljednji mjesec ovjeren od Poreske uprave – kao dokaz broja zaposlenih radnika;
- Predlog instrumenata obezbjeđenja;
- Profakture, predugovore (kopija ili original) za nabavku sirovina, repromaterijala, poluproizvoda, sitnog inventara i plaćanje režijskih troškova (IRF neće prihvatati ponude/predugovore koje su izdate od fizičkih lica, ponude/predugovore od povezanih lica, kao ni interne fakture). Svu dokumentaciju je potrebno dostaviti na nekom od jezika u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.

Stručna služba zadržava pravo zahtijevanja dodatne dokumentacije.

Stimulacije

U kriznom periodu koji se ogleda u rastu nezaposlenosti, regionalnih disproporcija u razvoju i drugih poremećaja na tržištu, nameće se potreba da se dodatno stimulišu korisnici sredstava direktnih dugoročnih kredita koji svoje projekte realizuju u opštinama sjevernog regiona i u manje razvijenim gradovima (Cetinje i Ulcinj), subjekti koji realizacijom projekta zaposle 5 ili više novih lica (rezidenata), kao i oni subjekti koji kao sredstvo obezbjeđenja dostave bankarsku garanciju.

Stimulacija po osnovu realizacije projekata u opštinama sjevernog regiona i u manje razvijenim gradovima (Cetinje i Ulcinj) će se odobravati za sve direktne plasmane Fonda sem za:

- Projekat MIDAS koji se realizuje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Kreditna linija za finansiranje projekata u kojima su nosioci žene;
- Kreditna linija za mlade u biznisu (od 21-35 godina).

Stimulacija po ovom osnovu podrazumijeva umanjenje kamatne stopa za 1%.

Što se tiče stimulacija po osnovu zapošljavanja 5 i više novih rezidentnih lica odnosiće se na sve direktne plasmane Fonda sem za:

- Projekat MIDAS koji se realizuje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Kreditna linija za finansiranje projekata u kojima su nosioci žene;
- Kreditna linija za mlade u biznisu (od 21-35 godina).

Stimulacija po ovom osnovu podrazumijeva refundaciju kamate u visini od 1% na godišnjem nivou za prethodni period za koji je korisnik kredita dužan da dostavi dokaz o zaposlenju odgovarajućeg broja novih lica, najkasnije do kraja marta naredne godine za prethodnu godinu. Stimulaciju po ovom osnovu preduzeće ostvaruje pod uslovom da je namjenski iskoristio sredstva kredita IRF-a i da nema kašnjenja u otplati kredita duže od 60 dana.

Pravo na stimulaciju po osnovu obezbjeđenja plasmana bankarskom garancijom odnosi se na sve direktne plasmane Fonda sem za:

- Projekat MIDAS koji se realizuje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Kreditna linija za finansiranje projekata u kojima su nosioci žene;
- Kreditna linija za mlade u biznisu (od 21-35 godina).

Stimulacija po ovom osnovu podrazumijeva smanjenje kamatne stope za 1,5%.

Korisnik kredita može koristiti stimulaciju samo po jednom od gore navedenih osnova.

1.3. Garancije

Garancije za uredan povraćaj kredita će se odvijati po ranije uspostavljenoj šemi, a koja podrazumijeva odobravanje garancija za uredan povraćaj kreditnih sredstava po sljedećim uslovima:

- Korisnici: Poslovne banke za kreditna sredstva odobrena preduzetnicima i malim i srednjim preduzećima u privatnom vlasništvu;
- Mogu se finansirati sljedeće djelatnosti:
  - trgovina (garacija se izdaje samo u slučaju nabavke osnovnih sredstava);
- Garancije su ograničene na nove investicije;
- Učešće zajmotražioca u predračunskoj vrijednosti investicije je min 50% za start-up preduzeća i min 30% za MSP koja su već osnovana;
- Minimalni iznos garancije **10.000,00 €,** maksimalni iznos garancije **500.000,00 €;**
- Garancija ne može prelaziti iznos od 50% glavnice kredita;
- Period otplate: Garancije se odobravaju na period od 8 godina; Naknada za garanciju: do 0,5% kvartalno;
- Grace period u skladu sa uslovima kredita kojeg odobri poslovna banka, max do 2 godine.

Potrebnu dokumentaciju za implementaciju garancija čine:

- Odluka poslovne banke o odobrenju kredita za kojeg se traži izdavanje garancije;

- Za dugoročne investicione kredite Investicioni program;
- Rješenje o upisu krajnjeg korisnika u sudski registar, odnosno registar nadležnog opštinskog organa;
- Rješenje o registraciji za PDV ako je krajnji korisnik obveznik PDV-a;
- Karton deponovanih potpisa;
- Potvrda Poreske uprave o izmirenim porezima i doprinosima;
- Komplet obrazaca za godišnje račune (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Bilans novčanih tokova, Bruto bilans, Analitika kupaca i dobavljača – za posljednje dvije godine), kao i presjek gore navedenih izvještaja za tekuću godinu, izuzev kod klijenata koji nisu u obavezi da sastavljaju finansijske izvještaje;
- Izvještaj revizora za korisnike kredita koji su obveznici revizije po zakonu;
- Odgovarajući obrazac za posljednji mjesec ovjeren od Poreske uprave – kao dokaz broja zaposlenih radnika;
- Predlog instrumenata obezbjeđenja;
- Za garancije koje se izdaju za pokriće dugoročnih investicionih kredita profakture (kopija ili original) za nabavku opreme – predračune za izvođenje građevinskih radova.

Stručna služba zadržava pravo zahtijevanja dodatne dokumentacije.

Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. može na osnovu pojedinačnih preporuka i potreba Vlade Crne Gore i Ministarstva finansija izdati garancije koje odstupaju od prethodno definisanih principa, uz dostavljanje adekvatnih dokumenata.

2. FAKTORING

Predmet faktoringa prema ovom dokumentu mogu biti postojeća i buduća potraživanja komitenta za isporučenu robu, izvršene usluge dužniku i druga potraživanja za koja postoji nedvosmislena obaveza plaćanja od strane dužnika. Navedena potraživanja mogu biti ustupljena faktoru do visine definisanog limita ustupanja/finansiranja, u periodu važenja Ugovora o faktoringu. Za sva ustupljena potraživanja komitent mora ispostaviti adekvatnu dokumentaciju kao potvrdu postojanja potraživanja.

Faktor može odbiti preuzimanje potraživanja iz prethodnog stava ukoliko postoji:

- Opravdana sumnja u postojanje ili mogućnost prenošenja takvog potraživanja;
- Nedostatak ili nedostaci koji spriječavaju, ili bi mogli da spriječe, ili otežaju naplatu;
- Sumnja da su kupci po potraživanjima koja su predmet ustupanja nelikvidni;
- Sumnja u valjanost datih jemstava i garancija komitenta.

Što se tiče modela faktoringa, u 2013. godini će se raditi na daljem razvoju faktoringa sa pravom regresa i dobavljačkog faktoringa. Ukoliko se procijeni prihvatljivim sa aspekta rizika, IRF će raditi i faktoring bez prava regresa[3].

[3] **Faktoring bez prava regresa** - podrazumijeva da faktor preuzima punu odgovornost za naplatu komitentovih potraživanja pružajući mu pokriće za slučaj nenaplativosti potraživanja.

Polazeći od okvirnih uslova i modela definisanih Godišnjim planom rada u toku 2012. godine, a shodno Opštim uslovima obavljanja faktoringa u IRF-u, faktoring finansiranje će se pružati po sljedećim uslovima:

R.br	Vrsta potraživanja	% otkupljenih potraživanja	Ročnost potraživanja	Naknada	Kamata (god. nivo)
1	Država - dužnik	do 100%	do 365 dana	0,85%	4,75%
2	Proizvođači - komitent	do 90%	do 120 dana	0,85%	5%
3	Ostali	do 90%	do 120 dana	1%	6%

- ✓ U slučaju potrebe, komitentu se naplaćuje naknada na ime pribavljanja boniteta prema cjenovniku bonitetske kuće od koje je isti pribavljen;
- ✓ Prednosti u finansiranju otkupa potraživanja imaju ugovori kod kojih je predmet aranžmana roba domaćeg porijekla, izvoz domaćih proizvoda i usluga, kao i otkup potraživanja koja preduzeća/preduzetici imaju od države Crne Gore;
- ✓ Predmet otkupa biće sva potencijalna kvalitetna potraživanja;
- ✓ Za slučaj da se radi o dobavljačkom faktoringu IRF će finansirati izmirenje obaveza do 100% iznosa istih;
- ✓ Limiti – shodno odlukama Odbora direktora IRF-a, i finansijskom potencijalu preduzeća/preduzetnika čija se potraživanja otkupljuju.

Što se tiče modela faktoringa bez prava regresa i dobavljačkog faktoringa, shodno preuzimanju većeg rizika naplate potraživanja, kamatna stopa će biti veća za 1% na godišnjem nivou, u odnosu na model sa pravom regresa.

Primjena odgovarajućih modela zavisiće od procjene rizika transakcije po IRF.

Dokumentaciona osnova (obavezna dokumentacija) za obavljanje faktoring poslovanja, pored dokumentacije kojom se dokazuje postojanje potraživanja, definisana je Opštim uslovima obavljanja faktoringa u IRF-u. Po potrebi, Služba za faktoring može zahtijevati i dodatnu dokumentaciju.

3. FINANSIRANJE INFRASTRUKTURNIH, EKOLOŠKIH PROJEKATA I PROJEKATA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Infrastrukturni, ekološki i strateški projekti biće predmet pažnje i u 2013. godini, a njihova realizacija biće finansirana iz sredstava EIB-a. Model po kojima će se realizovati ovi projekti biće kreditiranje. Korisnici sredstava mogu biti lokalne uprave, Direkcija javnih radova, privatna i javna preduzeća.

Uslovi za realizaciju ovih kredita:

- Maksimalan iznos 5 mil. €;
- Rok otplate u slučaju kredita do 10 godina (uz mogućnost korišćenja grejs perioda do 24 mjeseca);
- Kamatna stopa 6 % (za slučaj realizacije posredstvom banke istoj pripadaju 3%).

Dokumentaciona osnova:

- Zahtjev za kredit;
- Plan budžeta za tekuću godinu i ostvarenje budžeta za prethodnu godinu (za javna i privatna preduzeća bilasne pokazatelje za prethodne dvije godine);
- Izvod iz projektne dokumentacije (vrijednost investicije);
- Karton deponovanih potpisa;
- Komplet obrazaca za godišnje račune za poslednje dvije godine - ukoliko imaju obavezu pravljenja završnog računa;
- Predlog ponuđenih instrumenata obezbjeđenja (sastavni je dio Zahtjeva za kredit), ukoliko je u pitanju hipoteka priložiti i posjedovni list/list nepokretnosti;
- Saglasnost nadležnih organa za zaduženje (kada su u pitanju lokalne uprave).

Stručna služba IRF-a zadržava pravo traženja dodatne dokumentacije.

Obrađivač **Izvršni direktor**
Mr Nemanja Nikolić **Predrag Poček**